

UNDERSØGELSE

Værktøj til vurdering af, om en given situation på skolen er mobning eller lignende, og dermed er omfattet af reglerne for mobning.

NB!

Hvis I hurtigt kan konstatere, at der foregår mobning eller lignende, er det ikke nødvendigt at bruge dette værktøj. Så kan I gå direkte videre med at afdække situationen i dybden og efterfølgende lave en analyse og handlingsplan

Ved at bruge undersøgelsesværktøjet kombinerer I nutidige perspektiver fra eleverne og forældrene med skolens eksisterende data (f.eks. tidligere henvendelser, observationer, data fra triv-selsmålinger).

Herved vil I være i stand til at konstatere, om der skal laves en handlingsplan efter undervisningsmil-jøloven § 1c, eller om der skal arbejdes med problemerne på andre måder.

Værktøjet består af fire trin:

1. Intro til det fællesskabsorienterede mobbesyn

2. Samtaler med udvalgte elever

3. Kig på eksisterende data

4. Fælles vurdering i teamet

TJEK

UNDERSØGELSE

AFDÆKNING

ANALYSE

HANDLING

HUSK!

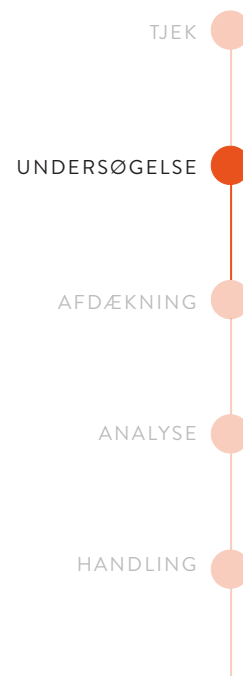
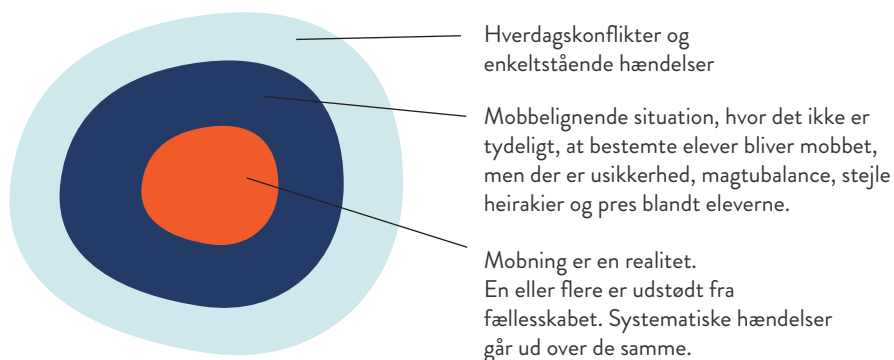
...at vurderingen skal foretages ud fra det fællesskabsorienterede mobbesyn, hvor man kigger efter uhensigtsmæssige gruppedynamikker

1. Intro til det fællesskabsorienterede mobbesyn

Mobning og utrygge fællesskaber er et komplekst fænomen, og det kan være vanskeligt at vurdere, hvornår en situation skal håndteres efter undervisningsmiljølovens regler.

En vurdering af mobning eller lignende skal ske ud fra det fællesskabsorienterede mobbesyn, hvor mobning ses som en proces, som ofte opstår i utrygge klassekulturer, hvor enkelte individer bliver udstødt fra gruppen eller klassefællesskabet.

Da mobning netop ses som en proces, skal man allerede handle ved 'eller lignende', da det ofte kun er et spørgsmål om tid, før det udvikler sig til decideret mobning. Allerede når der er en vis systematik i udstødseshandlingerne, når det sociale samspil i gruppen er presset og utrygt, når der er magtubalance i fællesskabet, stejle magthierarkier og pres blandt eleverne, skal det håndteres efter reglerne i undervisningsmiljøloven – også selvom det endnu ikke går ud over bestemte elever.

2. Samtaler med udvalgte elever

For at kunne vurdere hvorvidt der er tale om mobning eller lignende, bør man undersøge det gennem elevsamtaler med et relevant udpluk af eleverne, dvs. ikke kun inddrage de direkte implicerede elever. Det er selvfølgelig vigtigt, at dette foregår på en diskret måde, så disse elever ikke sættes i en penibel situation, hvor de kan føle, at de bliver bedt om 'at sladre', eller som følge af samtalen kan blive udstødt af gruppen.

Det er vigtigt, at få spurgt ind til elevernes relationer (til elever og lærere), til en mulig utryghed i fællesskabet (måske i særlige situationer), til fællesskabets kultur samt klassens gruppedynamikker. Udover de fysiske fællesskaber bør man også spørge ind til online fællesskaber.

Eksempler på spørgsmål til eleverne

- Kan du lide at gå i skole? Hvorfor/Hvorfor ikke?
- Hvordan har du det i din klasse? Og med dine lærere/pædagoger?
- Er du tryk ved dine klassekammerater? Ved dine lærere/pædagoger? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Er der situationer, hvor du er utryk eller bange for at blive til grin/hånet/udstillet af dine klassekammerater eller af dine lærere? (F.eks. i frikvartererne, i gruppearbejde, i timerne, på de digitale medier). Hvad sker der i de situationer?
- Føler du, at du kan være dig selv i klassen?
- Skal man gøre noget særligt eller være på en bestemt måde for at passe ind i klassens fællesskab?
- Tror du, alle har det godt i klassen? På de sociale medier?
- Ser du nogen i klassen, der ikke er en del af fællesskabet? Online?
- Er der andet, du synes, vi skal vide?

HUSK!

...at have blik for, hvorvidt mobningen foregår på tværs af årgange eller i afdelinger. I så fald må man være undersøgende i flere klasser.

TJEK

UNDERSØGELSE

AFDÆKNING

ANALYSE

HANDLING

Opsamling på elevsamtaler

TJEK

UNDERSØGELSE

AFDÆKNING

ANALYSE

HANDLING

Dialog med udvalgte forældre

Hvis forældre har henvendt sig med trivselsproblematikker i form af bekymringer om mobning eller lignende, skal dialogen tages hurtigst muligt. Derudover kan andre forældres perspektiver og viden inddrages, så I får et bredere grundlag at vurdere ud fra. Klasse teamet vil kunne pege på hvilke forældre, der vil være gode at inddrage. Det kan f.eks. gøres skriftligt/online. Måske det vil give mening at vælge klassens kontaktførelde?

Som i elevsamtalerne er det i dialogen med forældrene også vigtigt at få spurgt ind til klassens sociale liv – hvordan barnet trives i skolen/klassen, og hvordan de oplever elevernes sociale trivsel, grupperinger og tryk/utykke.

Eksempler på spørgsmål til forældre

- Er dit barn glad for at komme i skole? Glad for klassen?
- Hvordan er dit barns relationer til de forskellige klassekammerater? Og til lærerne/pædagogerne?
- Hvordan er grupperingerne i klassen? Er de dynamiske eller fastlåste?
- Er der noget særligt, man skal gøre eller være for at passe ind i klassens fællesskab?
- Er dit barn bange for at falde udenfor fællesskabet?
- Har du nogle idéer til, hvordan I som forældre kan bidrage til at styrke relationerne i klassen?
- Andet?

TJEK

UNDERSØGELSE

AFDÆKNING

ANALYSE

HANDLING

3. Kig på eksisterende data

Selvom I løbende holder øje med klassens sociale trivsel, er det ved en henvendelse om mobning eller lignende nødvendigt at genbesøge de data, som peger ind i klassens kultur for at sikre, I ikke har overset noget og på baggrund af dette evt. kan se en begyndende systematik.

Da mobning eller lignende udspringer af utrygge fællesskaber, som kan udvikle sig til decideret mobning, er det vigtigt, at I som team får et overblik over, hvordan fællesskabet har udviklet sig over tid.

Hertil kan I inddrage følgende:

Henvendelser mellem skole og hjem

- Har der været skriftlige eller mundtlige forældrehenvendelser om trivselsproblematikker eller mobning?
- Har der været kommunikation fra skolen til forældrene om trivselsproblemer eller mobning i elevgruppen?

Klasse- eller skoleskift

- Har elever skiftet klasse eller skole pga. problemer med den sociale trivsel?

Referater fra møder

- Har der været afholdt f.eks. forældremøder eller teammøder, hvor der er blevet talt om problemer med trivslen?
- Har der i disse situationer været tegn på mobning eller lignende?

Fravær

- Er der elever i gruppen, som har højt fravær på grund af trivselsproblemer?
- Har der været ændringer i gruppens eller enkeltelevers fravær?

Løbende opsporing / observationer fra dagligdagen

- Har I observeret tegn på mobning eller lignende i elevernes gruppedynamikker?
- Hvilke in- og eksklusionskriterier er der i elevgruppen?
- Hvor, hvornår og hvordan udspiller disse sig?

Trivselsmålingen

- Hvordan har udviklingen i trivselsmålingen været de sidste to år?
- Er der spørgsmål om den sociale trivsel, som enten har en lav score begge år, eller hvor der har været en negativ udvikling?
- Fokuser særligt på følgende spørgsmål:
  - Er du glad for din skole?
  - Er du glad for din klasse?
  - Føler du dig ensom?
  - Er du bange for at blive til grin i skolen?
  - Hvor ofte føler du dig tryk i skolen?
  - Er du blevet mobbet i dette skoleår?
  - Har du selv mobbet nogen i dette skoleår?
  - Jeg føler, at jeg hører til på min skole
  - Jeg kan godt lide pauserne i skolen
  - Andre elever accepterer mig, som jeg er
- Hvis bekymringen går på mobning eller lignende i lærer-elev-relationerne, vil I også kunne se på disse spørgsmål:
  - Hjælper dine lærere dig med at lære på måder, som virker godt?
  - Giver undervisningen mig lyst til at lære mere?
  - Er lærerne gode til at støtte mig og hjælpe mig i skolen, når jeg har brug for det?

TJEK

UNDERSØGELSE

AFDÆKNING

ANALYSE

HANDLING

4. Fælles vurdering i teamet

På baggrund af jeres indsamlede data, skal I nu vurdere, om der foregår mobning eller lignende i klassen/gruppen.

Lav en begrundet beskrivelse af jeres vurdering på baggrund af det samlede datamateriale. Anvend eventuelt skemaet **'skema til vurdering i teamet'** på næste side, inden I laver beskrivelsen.

Hvis I vurderer, at **der er tale om mobning eller lignende:**

- Overvej, om der skal iværksættes midlertidige akutte tiltag hér og nu, som kan stoppe de uhen-sigtsmæssige gruppedynamikker, imens I undersøger nærmere? Hvem gør hvad?
- Brug værktøjerne 'Afdækning', 'Analyse' og 'handlingsplan'

Hvis I vurderer, at **der ikke er tale om mobning eller lignende** men noget andet, så overvej:

- Har vi brug for at iværksætte trivselsfremmende tiltag i klassen, som alle i teamet skal være en del af?
- Hvem gør hvad?

TJEK

UNDERSØGELSE

AFDÆKNING

ANALYSE

HANDLING

HUSK!

...at melde jeres vurdering tilbage til den pågældende elev/forælder, der har henvendt sig.

Skema til vurdering i teamet

Denne metode kan anvendes i klasseteamet, når I skal vurdere, hvorvidt der foregår mobning eller lignende i en klasse. Vurderingsskemaet tager udgangspunkt i **DCUMs vejledning 'Hvad er mobning'**, som angiver otte tegn på, at en klassekultur udvikler uhensigtsmæssige gruppedynamikker.

Sådan gør I:

- Vælg en facilitator, som holder styr på tiden og processen.
- Individuelt læses alle udsagn på næste side ('Otte tegn på mobning eller lignende') og I udfylder herefter skemaet på efterfølgende side hver for sig (10 min.).
- I skemaet skal I på en skala fra 1 til 10 markere, hvordan I oplever klassen ud fra udsagnene på hvert område/tegn.

Et 1-tal indikerer, at området/tegnet i mindre grad fremtræder i klassen og 10 indikerer, at det i meget høj grad lever op til udsagnene. Afkryds jeres vurdering på vurderingsskalaen.

Det vigtigste er, at I bidrager med jeres egen vurdering og opfattelse af spørgsmålene. Styrken ved øvelsen er, at I hver især måske oplever et område forskelligt og ved at kaste lys over forskelligheden, kan I opnå den bedste dialog og overblik.

- Sæt jer herefter sammen i teamet og gennemgå jeres vurderinger (25 min). Fortæl hver især, hvorfor I har vurderet området/klassen, som I har. Måske er I helt enige, og måske oplever I noget forskelligt? Vær analyserende på, hvorfor der kan være forskel – f.eks. fag, relationer, aktiviteter, samarbejdsform etc.
- Vurder, om der er tale om mobning eller lignende. Anvend skemaet på side 18.

TJEK

UNDERSØGELSE

AFDÆKNING

ANALYSE

HANDLING

- Otte tegn på 'mobning eller lignende' -

1. Er drilleri ikke længere for sjov?

- drilleriet er ikke længere karakteriseret ved at være gensidigt, kærligt eller sjovt for begge parter
- drilleriet forekommer ikke længere i enkeltstående og spontane situationer
- drilleriet ekskluderer én eller flere personer fra fællesskabet

2. Kan konflikter ikke længere løses?

- parterne i en konflikt er ikke ligeværdige og kan ikke motiveres til at finde en løsning på problemet
- konflikten er personfikeret og handler ikke om en given sag
- konflikten ekskluderer én eller flere personer fra fællesskabet

3. Bliver udstødseshandlinger systematiske?

- udstødseshandlingerne er systematiske og ikke enkeltstående hændelser
- frygten for at blive udstødt gør, at eleverne selv udstøder andre
- udstødseshandlingerne er ofte i form af eksklusion og ydmygelse

4. Er der utryghed i fællesskabet?

- fællesskaberne har tidligere været præget af mobbemønstre, og utrygheden sidder stadig i gruppen
- der er en generel anspændthed mellem eleverne
- eleverne i gruppen holder øje med hinanden

5. Er der lav tolerancetærskel i fællesskabet?

- der ikke er plads til forskellighed i gruppen, og det er vigtigt for eleverne at passe ind på den måde, gruppen synes er den rigtige
- fællesskaberne har ikke noget positivt at samles om
- tonen blandt eleverne er hård

6. Er der mangel på empati?

- elever i gruppen tilsidesætter medlidenhed og ser ud til at være ligeglade med, om andre holdes udenfor
- nedværdigende handlinger accepteres i elevgruppen
- der er en hård tone blandt eleverne (online)

7. Er der magtubalance i fællesskabet?

- det er socialt accepteret, at én eller flere personer er mindre værd end de andre
- der er magtubalance i fællesskabet (et tydeligt hierarki)
- der er elever, der er usynlige for de andre i de fysiske eller de digitale fællesskaber

8. Er der ensomme elever i fællesskabet?

- elever ofte opholder sig for sig selv og går alene rundt
- elever holder sig tilbage både socialt og fagligt
- der er elever, som ikke er med i de samme grupper som de andre i de digitale fællesskaber

TJEK

UNDERSØGELSE

AFDÆKNING

ANALYSE

HANDLING

Skema til vurdering i teamet Sæt kryds: I hvor høj grad oplever du .... (1 er lidt, og 10 er meget)										
10										
9										
8										
7										
6										
5										
4										
3										
2										
1										
	1 Drillerier ikke længere er for sjov	2 Konflikter ikke kan løses	3 Systematiske udstødeses- handling	4 Utryghed i fællesskabet	5 Lav tolerance i fællesskabet	6 Mangel på empati	7 Magtubalance i fællesskabet	8 Ensomme elever i fællesskabet		

